

KENTTIJÄRVI

=====

Kenttjärvi sijaitsee Itä-Karjalassa n 60 kilometrin päässä Suomussalmen kohdalla Suomen rajasta itään, sen vesireitin varrella, joka laskee Kostamuksen kylästä Alajärven kautta Enonsuussa Keski-Kuittijärveen. Tämän vesireitin keskipaikoilla, jossa vesistö laajenee moniksi niemiksi ja lahdiksi, on Kenttjärven kylä samannimisen järven rannalla, Ruvinväärän ympärillä. Luonto on täällä erittäin kaunista. Eteläpuolella tätä vaaraa on Arhipanniemi. Tästä vähän länteen on Riikolan niemi ja tämän niemen kärjessä vielä kapea Karsikkoniemi. Tämän vastakkaisella rannalla on kaunis hiekkarantainen Ritovara ja siitä vähän itään on Ritolahti sekä sen vieressä pieni Akanniemi ja Lääväniemi. Tätä vastapäätä toisella rannalla on taasen Toivahanniemi, jossa on vertaansa vailla olevat kisakentät. Tästä kilometrin päässä idässä on Västilänniemi, jossa on kyläryhmän suurin osa. Täältä kulkee kaunis multainen tie äskenmainitulle Arhipanniemelle. Luonnonkauneutta vielä lisäävät neljän kilometrin pituinen Jänislahti, jonka pohjukassa on suuren Ritoväärän juurella kaunis Ritoniemi ja Parissanniemi. Täälläkin on useita asuintiloja. Kylän keskustan kuitenkin muodostaa Ruvinväärän ympärys. Täältä onkin hyvin laajat näköalat kumpaankin vesireitin suuntaan. Sieltä näkyy kullankeltaisen hiekan reunustamia järviä, tuuheita lehtimetsiä ja tasaisia hiekkakankaita. Näkyy siellä pieni Kaiskusaari ja kauempaa järven pohjoispäästä suuri Sorsasaari sekä yhä etäänpä Lapinsaaret ja Jänissaari. Parinkymmenen kilometrin pituisen matkan Kenttjärvestä Alajärveen tekee vaihtelevaksi joessa olevat kosket, joista mainittakoon Siikakoski, Saarikoski sekä suuri Virna, joka on useian kilometrin pituinen. Vielä sieltä on mainittava suuri Luomakoski ja ennen Alajärven laskua kahdeksan koskea, joita yhdellä nimellä sanottiin Sakeiksi.

Kenttjärven asukkaat olivat melko hyvin toimeentulevia. Luonto olikin täällä erittäin antelias. Keskeinen Ruvinväärä laski liepeensä tasaisina rantoja kohden ja ne olivat kivettömiä, joihin oli hyvä kuokka iskeä. Siihen raivasivat asukkaat pienet peltonsa ja nämä sitten kulkivat perintönä polvesta polveen.

Maanviljelys ei kuitenkaan voinut antaa pitkälti toimeentuloa, mutta olihan muita elinkeinoja, jotka lisäsivät elämän mahdollisuuksia. Oli kalarikas Kenttjärvi, josta saatiin vedenantimia yli oman tarpeen, oli runsaasti metsänriistaa linnuista kruunupäähän hirveen asti, oli turkiseläintä oravasta karhuun ja niinpä Kenttjärvi olikin Karjalan varakkaimpia kyliä. Tsaarivallan loppuaikoina näkyikin seuraukset viljelysten suurenemisessa ja uusien rakennusten ilmenemisessä järven ympärillä. Rinnan tämän keralla alkoi kylän nuoriso herätä. Kauppias Matti Väisänen perusti nim. kylään nuorisoseuran, joka alkoi virkeästi toimia. Kylän naiset taistelivat rinnan miesten kanssa aherruksissa eivätkä he laiminlyöneet tehtäviään. Eivät nämä pelänneet tarttua kirvesvarteen eivätkä käsikiveen muista toimista puhumatta. Mutta terveitä olivat sekä miehet että naiset täällä, kuten muuallakin Karjalassa. Aivankuin levätäkseen lähettiin kesäiltoina nuotalle. Nuotanveto iltaisin, varsinkin, jos kalansaalis oli runsaampaa, teki nuoren salonlapsen iloiseksi. Iloittiin kauniin kesäisen luonnon tarjoamasta ihanuudesta. Mieli oli herkkä eikä luonnonrauhaa rikkonut mikään rumma. Itse luonnonlapsikin kuului erottamattomana osana tähän eheään kokonaisuuteen. Tämä kokonaisuus ei kuitenkaan olisi ollut eheä, ellei siihen olisi kuulunut vanhemman väen joukosta moniaita runolaulajia. Sellaisena mainittakoon Riion Simana ja Maksiman Outi. Paras heistä kuitenkin oli Karsikkoniemen Vasselei eli Vasili Karpoff. Hän oli tämänkin kirjoittajalle tuttu mies, valkotukkainen ja -partainen vanhus ollen ikää lähellä kahdeksankymmentä, mutta siitä huolimatta oli vanhus nuori luonteeltaan ja ahkera toimissaan. Jos nousit kello 6 aamulla, niin Karsikkoniemen ukon laulun kuulit rannalla. Hän oli silloin kalanpyydyksiään kokemassa. Lauluin hän pyydykset las-ki, lauluin niitä tarkasteli. Lukemattomat olivat Karsikkoniemen Vasseleilla tarinat ja runot. Liekö edes ukolta talteen niitä otettu? Kansa ihmetteli vanhuksen muistia ja kun kysyttiin, mistä hän oli taas nämäkin keksinyt, niin vastasi hän leikilliseen tapaansa: Kun ei ole pää petäjästä, niin niitä osaa kun mieltii. Koulusivistys oli hänellä olematonta, sillä itseopiskelun avulla juuri ja juuri nimensä osasi kirjoittaa, mutta runoja syntyi ihan kuin itsestään. Muisti olikin erinomainen ukolla. Toinen kuuluisa mies oli edellisen serkku Teudori Karpoff joka eli 88 vuotiaaksi. Hänkin oli erinomainen sadunkertoja ja laulaja. Kaiket iltapuhteet hän kertoili tai lauleli. Kylläpä kylän nuoret olivatkin usein iltapuhteitaan viettämässä ukon ympärillä.

Tämä samainen Teodori Karpoff tiesi kertoa esi-isiltään kuu-
lemia asioita Kenttjärven asutuksesta mistä ja millä tavoin
ensimmäiset asukkaat olivat tänne saapuneet. Kylän ensimmäiset
asukkaat olivat tulleet tänne erämiehinä. Niinpä hän kertoi
hänen oman sukunsa tulleen kuudennentoista vuosisadan alussa
Suomesta. Tämän suvun kantaisä oli ollut nimeltään Risto Karp-
pinen kotoisin Iisalmen läheltä Ryhälän mäestä. Tänne sitten
asettui asumaan Ruvinvaa^{an} kannille niemelle, josta niemi
sitten sai Riikolanniemen nimen. Paikkaa kutsutaan edelleen sa-
malla nimellä, vaikka miesten nimiin onkin valtiovallan tahdos-
ta lisätty poff-pääte. Näin tuli Karppisesta Karpoff. Mutta
vieläkin aikaisemmin oli tänne tulleet Toivahanniemen asukkaat.
Nämä olisi pitänyt tulla jo kolmannentoista vuosisadan keski-
paikkeilla Suomesta. Kertoja tiesi näiden nimien olleen panhi-
laisia, josta myöhempi nimi Panhiiloff. Kylämme ensimmäinen asu-
kas kuitenkin on suomalainen Savander, joka on tullut arvelun
mukaan Nurmeksen seudulta. Savanderista sitten tehtiin Samatai-
jeff. Neljäs suomalainen suku, myöhemmin edellisiä tullut oli
suomalainen Kirjanainen, sittemmin Kiriloff ja oli tämä tullut
luultavasti Karjalan kannakselta. Nämä neljä sukua alottivat
kylän maanviljelyksen ensin kaskenpolttona. Näiden perillisiä
mainitaan Kala-Mateiksi, Karhu-Siitariksi, Petra-Mikoksi j.n.e.,
siis ammattien mukaan. Vielä kertoja mainitsi seitsemännentois-
ta vuosisadan alussa tulleen kylään erään suomalaisen Koistisen,
joka oli ollut Kuopion seudulta ja asunut kylässä vain vähän
aikaa. Mutta mies oli kerinnyt raivata niittyjä ja pellon, jota
sitten mainittiin Koistin pelloksi. Näitä pieniä niittykappa-
leita ja tuota peltotilkkaa sitten myöhemmin kylän ukot kunta-
kokouksissa riitelivät itselleen. Tiedettiin, että ne oli jä-
tetty kyläläisille sillä ehdolla, että ne annetaan eniten tar-
vitseville ja niitähän oli - joka talossa. Vielä kerrotaan
erästä Suomesta siirtyneestä miehestä, jonka nimeä ei kyllä
muisteta, mutta hänen asuinpaikan nimi oli Västilä. Paikan nimi
syntyi siitä, että mies oli takkia sanonut västiksi ja niin jäi
paikannimeksi Västilä, samoinkuin miehenkin nimeksi. - Näitä
asutuskertomuksia me nuorempi väki kuuntelimme suurella mielen-
kiinnolla ja meistä tuntuivat ne olevan täyttä totta. Saattoi-
han kertoja viitata paikkoihin, niemiin, lahtiin, aivan yksi-
tyiskohtaisesti ja tosina pidän niitä vieläkin.

Eiväthän nämä asukkaat olleet paikkakunnan ensimmäiset, senhän
kyllä käsitimme. Olihan kaikkien nähtävissä esihistoriallisten

asukkasten olleen paikkakunnalla. Nämäkin olivat jättäneet elonmerkkejä itsestään. Metsäjärvién rannoilla oli maahan kaivettuna neliskulmaisia metrin syvyisiä hautoja, joita kansa nimitti Lapinhaudoiksi. Niitä kaivettaessa ei niissä ollut muuta kuin tulisijan jälkiä, palaneita kiven kappaleita. Ihmiskäden laittamiksi ne kuitenkin todettiin ja arveltiin ne lappalaisten tekemiksi, lappalaisten, jotka sitten uuden asutuksen edestä siirtyivät yhä pohjoisempaan.

Tätä vanhaa asutusta todistaa myöskin tämän kirjoittajan nuorena miehenä tapaamani ikivanha tie, joka kulki Kontokista Kostamuksen kautta Jyskyjärvelle. Sitä ei nykyinen sukupolvi ollut käyttänyt eivätkä monet tienneetkään sen olemassaolosta. Mutta soissa näkyivät vielä porrassillat, vaikka ne olivat vajonneet syvälle. Eräälle kankaalle oli kiveen hakattu nimikirjaimet ja latinalainen vuosiluku 917. Merkinneekö tämä sitä, että näin aikaisin oli täällä ollut jonkinlainen liikeväylä.

Kahdeksannentoista vuosisadan puolivälissä on kyläämme tullut kirjallisuutta, joka oli latinan ja venäjänkielen sekoitusta ja aakkoset, joissa yksi kirjain saattoi muodostaa kokonaisen sanan, vieläpä lauseenkin. Samoihin aikoihin tuli kyläämme Sorokan tienoilta Aunuksen Karjalassa syntynyt nainen, jota sanottiin Kirja-Palagaksi. Tämä oli kylässämme jonkinlaisena opettajana, ja joutui naimisiin erään kylämme erämiehen kanssa. Tämä erämies oli sen ajan suuri kauppias, joka kuljetti turkiksia kuulun Sungun markkinoille. Kirja-Palage toimi myös kylässämme jonkinlaisena pappina. Hänen toimintansa oli ylipäänsä heikkoa ja sai väistyä sitten voimakkaamman suomalaisen kirjallisuuden tieltä. Tämä kirjallisuus alkoi tulla karjalaisten kaupankäynnin seurauksena Suomesta.

Suomalaisesta asutuksesta kylässämme on todistuksena sekin, että siellä oli kaksi savupiirttiä, joihin oli latinalaisin numeroin merkitty vuosiluvut, toiseen 1738 ja toiseen 1754. Rakennustapa oli samanlaista kuin Suomen puolella Suomussalmella ja Kuhmossa, samoin kuin kaskenpolttokin oli samanlaista. Kotinurkillä oli vain pienet peltotilkut, mutta vaaroilla kaskimaat sijaitsivat. Kenttjärven ympärillä onkin sen vuoksi näkyvissä suuret ahot ja kauempana vaaran rinteet muistuttavat edelleen tästä pääelinkeinosta, kaskenpoltosta. Kotoisissa peltotilkuissa on aluksi viljelty otraa, vähän myöhemmin naurista, mutta kauraa ja perunaa vasta paljoa myöhemmin.

Viime vuosisadan alussa koetettiin Venäjän valtiovallan taholta

siirtää karjalaisia yhä pohjoisemmaksi. Vuonna 1831 julkais-
tussa Karjalan kunnille keisarillisen senaatin toimesta lähe-
tetyissä kirjeissä luvattiin niille, jotka lähtevät kuus aina
Novaja Semljan saarille asti, viiden vuoden verovapaus sekä
asunnot, jotka valtio lupasi rakentaa muuttaneille. Samoin
valtion puolesta luvattiin menijöille metsästys- ja kalastus-
tarpeet ilmaiseksi. Lupaukset kyllä olivat hyvät, mutta ne
eivät saaneet montakaan houkuttetuksi lähtemään, sillä käsitet-
tiin, että poliittisetkin päämäärät olivat tämän kaiken taka-
na. Käsitettiin, että tilalle kyllä tuodaan venäläisiä, koska
nämä eivät voisi menestyä kaukana pohjolassa. Ne harvat, jot-
ka sopimuksen tekivät ja menivät uuteen olinpaikkaan, pian
palasivat takaisin. Mutta nämä onnettomat menettivät tämän
takia kaiken omaisuutensa, vieläpä kansalaisluottamuksensakin.
Muistan eräänkin Alajärveltä kotoisin olevan miehen, joka me-
ni sinne, mutta heti palasi sieltä, mitenkä tämä sen jälkeen-
kin eli suuressa puutteessa, kun ei saanut työtä eikä ruo-
kaa. Nämä elivät aivan kuin karkulaiset ja niitä rangaistiin
jotka antoivat heidän olla useamman yön kattonsa alla. Kolme
yötä oli pisin aika, minkä ajan tällainen vainottu sai samas-
sa talossa olla.

M.A. Salminen.